

Mukaddime

İnsanlık aleminde hak ile batıl, hayır ile şer her zaman çarpışmış ve mücadele hâlinde olmuşlardır. Bu durum, külli ve umumi bir kaide halinde devam edip gelmiştir. Tarihin yapraklarını tedkik ve tahkik eden bir kimse bu hakikati açıkça görüp okuyabilir.

Evet nev-i beşer, Adem (a.s.) dan bu güne kadar bu münakaşa ve münazaraların arasında bazen sıkışarak, bazen de yorularak gelmiştir. Gerçi her hak ve her hayır pek çok hücumlara uğramıştır, fakat ne hikmetse bu muaraza ve hücumlara en fazla peygamberler ve onların izini takip edenler hedef olmuşlardır. Bu hal asrımızda da ciddi bir şekilde devam etmektedir. Materyalizm, ateizm, evrimcilik, tabiatperestlik gibi menfi fikirlerle Hak Dini olan İslâm'a karşı planlı bir mücadele yapılmaktadır. Bazıları da din düşmanlıklarını onu tağyir ederek, hükümlerini değiştirerek sergileme yoluna girmişlerdir. Maalesef memleketimizde de bu menfur plana bilerek veya bilmeyerek alet olan kimselere rastlanmaktadır. Dine ait emirlerin inceliğine ve ruhuna vâkıf olmayan bu kimseler, dinin bir takım hükümlerini, tebdil ve tağyir ederek reform yapma hevesine kapılmaktadırlar. Hâlbuki dinin hükümlerini vaz' eden Allah olduğu gibi onları tebdil ve tağyir edecek olan da ancak O'dur. Çünkü din, "bir vaz'ı ilâhidir ve akıl sahiplerini kendi ihtiyarlarıyla hayra, fazilete, irfana sevk eden bir rehber-i umumi ve bir mürşid-i küllidir" şeklinde tarif edilmektedir. İslâm dini beşerin yaratılışına ve istidadına en uygun bir dindir ve insanlara saadet ve selâmet yollarını gösteren bir hidâyet meşalesidir.

Bu din muayyen bir zamana, mahdut bir mekâna, hususi bir kavme mahsus değildir. Hurafelerden, akim kabul etmeyip reddettiği hayalattan müberra olup beşerin vicdanını tatmine muktedirdir. Bunun için kendisinden sonra, bir din gelmesine ihtiyaç bırakmamıştır. Bir kimse en büyük bir mütehasıs, bir dâhi de olsa dini mevzulara müdahalede bulunmağave reform yapmağa selâhiyeti olamaz. Çünkü İslâm dini, en son ve en mükemmel dindir; insanları tâkatları nisbetinde mükellef kılar, suhuletli ve müsamahakâr bir dindir. Reforma ihtiyacı yoktur.

Allah-u Tealâ Hazretleri, Peygamberimiz (a.s.m.) vesilesiyle bu ümmete bir çok kolaylıklar ihsan buyurmuştur. Bunlardan biri de İslâm dininin içtihadı imkân vermesidir. Müçtehitlerin fer'i meselelerdeki farklı içtihadları, bütün müslümanlar için büyük bir nimet ve gayet geniş bir rahmettir.

İslâm dininin getirdiği ilâhi esaslar her zaman tazedir. Bundan dolayı ezelden geldiği gibi ebede gidecektir. Ancak din müessesesine beşerin tahrip edici eli girdiği, heva ve hevese dayanan şahsi fikirleri karıştığı zaman,

artık o din ilâhî olmaktan çıkar, beşerî bir din hüviyetini alır. O zaman dinin ruhu zail olur, imanın temeli sarsılır. Ortada cansız bir cesetten başka bir şey kalmaz. Böyle tahrif edilmiş bir din ise beşerin hidâyetine ve necatına vesile olamaz.

Din beşeri kanunlar gibi insanlar tarafından va'z olunmuş bir müessese değildir ki isteyen arzu ettiği gibi ona müdahale edebilsin. Tıp ilmi tahsil etmemiş birinin, o sahada hüküm vermesi ne kadar yersiz ve tehlikeli ise; din sahasında zerre kadar ehliyeti olmayanların dine ait meselelerde ahkâm kesmeleri de en az o derece zararlıdır. Zira insanın akli da, fikri de kendi gibi mahluktur ve mahduttur. İdrak ettikleri şeyler de kendileri gibi sınırlıdır. Anlayamayacağı, kavrayamayacağı, şaşırıp kalacağı noktalar çoğunluktadır.

Malumdur ki, sınırlı ve hudutlu olan vasıtalar sonsuzu ihata edemezler. İnsanın ilmi de, fikri de, tecrübesi de bir noktaya kadar gelir, ondan öteye geçemez. Bunlar; ulvi bir hayata ve ebedi bir saadete namzed olan insana mürşid olamazlar. İnsan bunlarla sırat-ı müstakimi bulamaz, huzur ve saadete eremez. Akıl, fikir ve ilim; insanı ancak bir noktaya kadar götürebilir, çoğu kere hata ve tehlikelere düşürür. O halde beşer için bunların fevkinde bir mürşid ve rehber lâzımdır.

Buna binaen Cenâb-ı Hakk, insanı yalnız kendi akıl ve fikrinin, ilim ve tecrübesinin rehberliğine bırakmamış, onun dünyevî ve uhrevî tekâmül ve terakkisine ait kanun ve prensipleri ihtiva eden kitaplar ve peygamberler göndermiştir. Bu cümleden olarak bize de Âhir Zaman Nebisi'ni (a.s.m) ve ona inzal olan Kur'an'ı göndermiştir. Evet bize gelen Kur'an dünya ve ahirette insanların ne suretle tekâmül edip saadete nail olacaklarını en mükemmel şekilde tesbit etmiş, gerek itikad ve ahlâka, gerek ibadet ve muamelâta ait bütün düsturları ihtiva etmiştir. Bilinen bir gerçektir ki; herşeyin sonra geleni evvelkilere nazaran daha mükemmel ve daha ihatalıdır. Nasıl ki enbiyalar zincirinin son halkasını teşkil eden Peygamber Efendimiz (a.s.m.) geçmiş nebilerin en kamili ve onların sultanı ise kendine nazil olan Kur'an da diğer semavî kitapların en engin ve en zengin olanıdır. Bu noktada Kur'an'ın diğer semavi kitaplara rüçhaniyeti ve imtiyazı vardır. Evet onlarda olmayan hükümler ve metodlar, Kur'an'da kemal derecede mevcuttur.

Kur'an'ın ihtiva ettiği düsturları kabul edip hareketlerini ona göre tanzim edenler, dünya ve ahirette en yüksek mertebelere çıkarlar. Ondandır yüz çevirip, istifade edemeyenler ise kendi felâketlerini hazırlamış olurlar. İşte bu hikmete binaen Hz. Peygamber (a.s.m.), "Size iki şey bıraktım ki onları kendinize rehber ve mürşid edinirseniz iki cihan saadetine kavuşursunuz. Onlardan biri Kur'an-ı Azimüşşan, diğeri de Sünnet-i Seniyye'dir," buyurmuşlardır. Bu da gösteriyor ki; İslâm dininin esası ve menbaı Kur'an'dır.

O'nu Sünnet-i Seniyye takip eder. Çünkü; ebedi saadet hazinesi olan

Kur'an-ı Hakim'in birinci tefsiri hadis-i şeriflerdir. Kur'an'daki mücmel hakikatları ve sırları, işaret ve remizleri anlamak ve vuzuha kavuşturmak vazifesi birinci derecede Peygamberimize aittir.

Kur'an-ı Hakim'in mahiyet ve ruhuna hakkıyla vâkif olan ancak O'dur. Çünkü, Kur'an'ı izahta vahiy ve ilhama istinad ettiği gibi, Kur'an'ın mücmel ve müphem olan hususlarını açıklamada da yine vahye ve ilhama istinad ederek içtihadta bulunmuştur.

Efendimizden (a.s.m.) sonra bu vazifeyi; başta Sahabe-i Kiram ve Fukaha-i İzam hazretleri deruhte etmişler, bu iki menbaı esas tutarak, zaman ve mekanı, örf ve adetleri de nazar-ı itibara alarak ortaya çıkan fûruata ait yeni mes'elelerde içtihat etmiş ve bu vazifeyi hakkıyla yerine getirmişlerdir. Müçtehit efendilerimiz bütün hükümleri, İslâm'ın temeli olan Kur'an ve sünnetden istinbat etmiş ve birtakım şer'i kaidelerin ışığında bu ümmet-i Muhammed'e yol göstermişlerdir. Çünkü bunlar Peygamber Efendimiz'in (a.s.m.) esas vâris ve vekilleridirler. Allah Resûlü (a.s.m.), "ümmetimin alimleri, Benî İsrail'in peygamberleri gibidir," buyurarak nazar-ı dikkati onların mertebe ve derecelerine çekmiş ve onlara ittiba etmeyi teşvik etmiştir. Bundan anlaşılıyor ki, peygamberlerden sonra gelen makam ve derece onlara aittir. Bu müçtehidler içerisinde de en büyükleri ve en mümtazları dünyanın her tarafında müslümanların teveccüh ve kabulüne mazhar olup şöhret kazanan Dört Mezhep imamlarıdır. Zira, gerek İslâm dinine hizmet hususunda, gerekse ahlâk, fazilet ve ilim itibarıyla Peygamberimize (a.s.m.), sahabeden sonra, en ziyade yakın olanlar bu zâtlardır. Her birinin hakkında, her devirde pekçok kıymetli kitaplar yazılması ve bunların hüsn-ü kabul görmeleri bu hakikati tasdik etmektedir.

Bu dini; ehl-i dalaletin ve cehaletin, haricî ve dahilî düşmanların tecavüzünden muhafaza eden başta bu müçtehidin efendilerimiz olmuşlardır. Onlara arka çeviren kimseler, onların derecelerini takdir edemez ve büyüklüklerini göremezler.

Netice olarak ifade edersek, İslâmiyet ferdin ve cemiyetin dünyevî ve uhrevî saadet ve huzurunu tekeffül eden bütün esasları camidir. İslâmiyetin yeryüzünde yaşandığı en muhteşem dönem devr-i saadettir. Bu devirde sahabe-i kiram bir çok ülkeleri fethedip, küfür ve dalaletin belini kırdıkları gibi, Kur'an'ın nuru ile de insanların kalplerini tenvir ederek vicdanlarını huzura kavuşturdular. Kur'an ve hadiste açık olarak bulunmayan müşkil mes'eleleri içtihadları ile hallettiler. Bütün himmet ve iktidarlarını sarfederek İslâmiyet nurunu dünyanın en ücra köşelerine kadar neşrettiler. Tabiin, Tebe-i Tabiin ve bunlardan sonra gelen fukaha ve müçtehidler bu vazifeyi kemaliyle deruhte ettiler.

Cenâb-ı Hakk Sahabe-i Kiram ve mütehidin-i izam ile bu din-i mübini

neşir ve muhafaza ettirdiği gibi bunlardan sonra da bu vazifeyi kıyamete kadar gelecek olan alimler ile devam ettirecektir. Demek ki bu dinin devam ve muhafazası ulemanın vücuduna bağlıdır.

İşte bu alimlerin va'z-u nasihatlarına, irşad ve ikazlarına sımsıkı sarılanlar ve kendi hayatlarında tatbik edenler hiç şüphesiz dünya ve ahirette saadet ve huzur bulurlar. Ecdadımızın tekâmülü de İslâm'ı kendi hayatlarına hakim kılp, tatbik etmelerindendir. Bu, tarihin şehadeti ile sabit bir hakikattir.

Bu da gösteriyor ki ebede namzet olan insan gibi mümtaz bir varlığa, bu gibi mürşidler ve rehberler her zaman lazımdır. Tâ ki dünya ve ahiret saadetini temin etsinler.

Mehmed KIRKINCI

ERZURUM, 2000